

BOWA LEGAL OY SELVITYS HEVOSALAN ARVONLISÄVEROTUKSESTA

päivitetty 15.2.2026

TAUSTAA

Hevosalalla ja raviurheilulla on merkittävä aluetaloudellinen merkitys. Kokonaisuudessaan hevosalous työllistää suoraan n. 7000 henkilötyövuoden verran. Hevosalous tarjoaa harrastusmahdollisuuksia lapsille ja nuorille: ratsastuksen harrastajia on Suomessa n. 160 000. Ala lisää maaseudun elinvoimaisuutta ja ylläpitää alueiden muuta palvelutarjontaa varsinkin erilaisten tapahtumien kautta.

Ratsastus koostuu useista eri lajeista. Näitä lajeja ovat kouluratsastus, esteratsastus, kenttäratsastus, lännenratsastus, valjakkoajo, vikellys, pararatsastus, askellajiratsastus, matkaratsastus sekä muut pienemmät lajit. Ratsastuksen lajien monimuotoisuus tulee ottaa huomioon, kun arvioidaan ratsastuksen ja ratsastuskoulutoiminnan arvonlisäverokohtelua.

Olemme koonneet tähän selvitykseen ratsastuksen ja alan yrittäjien kannalta oleelliset arvonlisäverotukseen liittyvät kysymykset. Tämän kokonaisesityksen tarkoitus on koota niitä oikeudellisia lähtökohtia, jotka liittyvät hevosalan yrittäjien arvonlisäverotukseen.

Tämä muistio on laadittu alun perin syksyllä 2022 pohjaksi sekä keskustelulle verohallinnon kanssa että Suomen Ratsastajainliiton jäsenistölle käytettäväksi oikeudelliseksi avuksi arvonlisäverotukseen liittyvissä epäselvyyksissä. Muistiota on päivitetty uusien oikeustapausten myötä. Viimeisin päivityspäivämäärä on muistion oikeassa yläkulmassa.

SISÄLLYSLUETTELO

Hoitopalvelujen arvonlisävero	3
Hoitopalveluiden sisältö	3
Yksi vai useampi palvelu?	3
Rehujen arvonlisäverokanta	5
Laidunmaan vuokraus	6
Ratsastusalueiden käyttöoikeuden luovuttaminen	6
Tosiasiallisesti kolme eri palvelukokonaisuuden osaa	7
Yhteenveto hevosen hoitopalvelun arvonlisäverotuksesta	8
Oikeuskäytäntö tallipaikkoihin liittyen vuosina 2024 ja 2025	9
Ratsastuspalveluiden arvonlisävero	11
Ratsastuskoulutoiminta	11
Pienryhmätunnit	13
Yksityistunnit	14
Omahevospalvelut	15
Leasinghevospaketit	15
Kilpaileminen tallin harjoituskilpailuissa	16
Ratsastuskoulutoiminta on liikunnan mahdollistamaa palvelua	17
Liikunnan mahdollistaman palvelun tausta	17
Liikunnan ohjauksen ja opetuksen välinen rajanveto	19
Ratsastuksen erityispiirre suhteessa muihin lajeihin	21
KHO 21.9.2009 T 2291	22
Viimeaikainen oikeuskäytäntö liittyen ratsastuskoulutoimintaan	23
Valmennuspalvelut	23
Ratsastuksen valmennus	23
Hevosten valmentaminen / kouluttaminen	24

Hoitopalvelujen arvonlisävero

Hoitopalveluiden sisältö

Hevosen hoitopalveluja tarjotaan usein palveluna, joka käsittää kaikki hevosen perustarpeet. Pakettiin sisältyy tällöin hevosen tallivuokra, kuivikkeet, laiduntaminen, ruokinta, vesi sekä maneesin ja kentän käyttöoikeus. Sopimus voidaan kuitenkin tehdä myös asiakkaan toiveiden mukaan niin että omistaja huolehtii itse hevosen hoitamisesta ja ruokinnasta.

On myös mahdollista, että hevoselle varataan vain tallipaikka ja omistaja vastaa itse täysin hevosen hoidosta. Omistaja voi vastata myös hevosen ruokkimisesta kokonaan tai osittain. Suomesta löytyy lukusia talleja, joissa hevosen omistajat ostavat talliyrittäjältä niin sanottua puolihoitopalvelua, joka sisältää vain tiettyinä päivinä tai päivänainakoina hevosen hoidon ja ruokinnan. On myös hyvin tavanomaista, että hevosen omistaja ei esimerkiksi käytä hoitopalveluun kuuluvia ratsastusalueita.

Vakiintuneen käytännön mukaan hevosten hoitopalvelut myydään yhdellä 25,5 %:n verolla, eikä palvelua jaeta laskulle verokannoittain, vaikka palvelu tosiasiaassa koostuu useiden eri verokantojen myynneistä. Alennetun verokannan myyntejä ovat rehut 13,5 % sekä ratsastusalueiden vuokra 10 %.

Hoitopalveluun saattaa lisäksi kuulua myös valmennusta, mutta sitä käsitellään erikseen kappaleessa 3. Suomessa hevosenhoitopalvelut eivät vastaa niitä olosuhteita mitkä ovat olleet käsillä Euroopan Unionin tuomioistuimen (EUT) tapauksessa C-432/15 Baštová.

Yksi vai useampi palvelu?

Arvonlisäverotuksessa pääsääntönä on, että jokaista tavarahan tai palvelun suoritusta arvioidaan erikseen ja kuhunkin myyntiin sovelletaan kysymyksessä olevaan hyödykkeeseen sovellettavaa verokantaa.¹ Arvonlisäverotuksessa sovellettavan niin sanotun liittymisperiaatteen mukaan suoritetekoonaisuuden verokohtelu määräytyy pääsuorituksen verokohtelun mukaisena. Liittymisperiaatetta sovelletaan silloin, kun suoritus koostuu pääasiallisesta suorituksesta, jolle muut suoritukset ovat liitännäisiä. Suoritusta on pidettävä pääasialliselle suoritukseen liitännäisenä, kun se ei ole asiakaskunnan kannalta tavoite sinällään, vaan keino nauttia toimijan tarjoamasta pääasiallisesta suoritteesta parhaissa olosuhteissa.² EUT oikeuskäytännön mukaan suoritusta on pidettävä yhtenä

¹ Nieminen – Anttila – Äärilä – Jokinen 2022, Arvonlisäverotus – Veron peruste – Myynti – Liittymisperiaate.

² ks. mm. EUT:n tuomiot asioissa C-349/96, Card Protection Plan ja C-392/11, Field Fisher Waterhouse LLP.

kokonaisuutena silloin, kun verovelvollisen tarjoamat kaksi tai useampi osatekijää tai toimintoa liittyvät niin läheisesti yhteen, että ne muodostavat objektiivisesti tarkasteltuna yhden jakamattoman taloudellisen suorituksen, jonka paloittelu osiin olisi keinotekoisista.³

Hevosalalla nähdään, että hoitopalvelussa tulisi olla mahdollista jakaa palvelu osiin ja laskuttaa osat eri verokantojen mukaan, samoin kuin esim. ravintolapalvelua tai hotellimajoitusta myytäessä. Rehujen osuus sekä tallin yhteydessä sijaitsevien ratsastuskentän tai maneesin käyttöoikeuden vuokraus olisi voitava laskuttaa erikseen omilla verokannoillaan. Vaikka tallipaikka on hoitopalvelussa ensisijainen suorite, käsityksemme mukaan hevosen ruokinta ei ole kiinteästi sidoksissa tallipaikkaan, varsinkin kun on mahdollista tehdä sopimuksia, jossa hevosen omistaja vastaa itse ruokinnasta. Hoitopalvelu koostuu aidosti eri suoritteista, eikä jakoa ole pidettävä keinotekoisena.

Jos moniosaisen suorituksen osatekijöistä yksikään ei ole pääasiallinen, pidetään näitä osatekijöitä samanarvoisina.⁴ Kun ei ole mahdollista määrittää yhtä pääasiallista suoritetta, tulee palvelukokonaisuuteen liittyviä osasuoritteita käsitellä samanarvoisesti eli kutakin oman verokannan alaisena suoritteena, jotka yhdessä muodostavat myytävän palvelukokonaisuuden.

Liittymisperiaatetta on sovellettu myös suomalaisessa oikeuskäytännössä. Suomalaisessa oikeuskäytännössä yleistynyt tapa on tarkastella palveluiden liittymistä toisiinsa niin kutsutun keskiverokuluttajan käsitteen avulla. Liittymisperiaatetta on käsitelty tuoreessa korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa KHO 2022:58. Tapauksessa on kysymys siitä, oliko lastenateriaan, johon sisältyi hampurilainen, ranskalaiset perunat ja juoma sekä *kausittain vaihtuva lelu*⁵, sovellettava ravintolapalvelun tai elintarvikkeen alennettua verokantaa myös lelun osalta.

KHO totesi, että suorituksen luonnetta on tarkasteltava keskivertokuluttajan näkökulmasta. Lastenaterian yhteydessä luovutetun lelun käsitteleminen alennetun verokannan mukaisena myyntinä edellyttää lastenateriaan sisältyvän ruoka- ja juoma-annoksen sekä lelun luovuttamisen liittyvän niin läheisesti yhteen, että ne objektiivisesti tarkasteltuna muodostaisivat keskivertokuluttajana pidettävälle kuluttajalle taloudelliselta kannalta katsottuna yhden kokonaisuuden, jonka jakaminen osiin olisi keinotekoisista. Näin voisi KHO:n mukaan olla, jos lelun luovuttaminen katsottaisiin lastenateriaan sisältyvälle ruoka- ja juoma-annokselle liitännäiseksi suoritukseksi, joka

³ ks. tuomio 27.10.2005, Levob Verzekeringen ja OV Bank, C-41/04, EU:C:2005:649, 22 kohta ja tuomio 29.3.2007, Aktiebolaget NN, C-111/05, EU:C:2007:195, 23 kohta.

⁴ C-432/15, Baštová, kohta 72

⁵ Ravintolan myymä ruoka on alennetun verokannan alainen, mutta lelu itsessään yleisen verokannan alainen. Tapauksessa haluttiin sisällyttää lelu alennettuun verokantaan liitännäisenä.

ei olisi asiakkaalle tavoite sinällään, vaan keino nauttia yhtiön ruoka- ja juoma-annoksesta parhaissa olosuhteissa. Kyseisessä tapauksessa edellytykset eivät KHO:n mukaan täyttyneet, vaan tuomioistuin arvioi, että keskivertokuluttaja valitsi vastaavaa normaaliateriaa kalliimman lastenaterian juuri sen sisältämän lelun takia. Lelun myynnistä oli siten suoritettava veroa yleisen verokannan mukaan.

Vastaavaan lopputulokseen on päästy myös korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä KHO 31.8.1995/3280, jossa oli kyseessä tilanne, jossa yhtiö myi ns. multituotteita, joihin sisältyi eri verokannoilla myytäviä tuotteita, kuten kirja ja erilaisia tavaroita kuten kasetti tai CD-levy. KHO katsoi, että näissä tilanteissa, kun kyse on tuotteista, jotka ovat helposti eroteltavissa toisistaan mutta ne myydään yhdessä, tulee jokainen tuote myydä omalla arvonlisäverokannallaan. Näin ollen tapauksessa kirjat saatiin myydä alennetulla verokannalla ja oheistuotteet yleisellä verokannalla, vaikka tavarat myytiin kuluttajalle yhdessä paketissa.

Tämän KHO käytännön soveltaminen johtaa siihen, että myös hevosalalla tallipaikkojen vuokra tulisi voida erotella eri ALV-kannoille.

Rehujen arvonlisäverokanta

Hoitopalvelun lisäksi asiakkaat saavat hevosien hoitopalvelun ohella itse valita, mitä rehua sekä lisäravinteita he hevosilleen syöttävät. Asiakkaat voivat itse hankkia näitä rehuja hevosilleen syötettäväksi tai ostaa kyseiset rehut talliyrittäjältä.

Talliyrittäjät ovat usein järjestäneet hevosten ruokinnan niin, että he ostavat tai tuottavat itse hevosten ruokintaan tarkoitettua heinää sekä muut väkirehut. Hevosien omistajat saattavat myös itse ostaa heinää ulkopuoliselta tuottajalta esimerkiksi tilanteessa, jossa talliyrittäjän myymä heinä ei terveydellisistä syistä sovi kyseiselle hevoselle. Samaten hevosten omistajat usein ostavat hevostarvikeliikkeistä tai muilta rehujen jälleenmyyjältä hevoselle syötettäväksi väkirehut. Hevosten omistajat eivät ole sidottuja syöttämään juuri talliyrittäjän tarjoamia rehuja.

Voimassa oleva verohallinnon käytäntö on, että rehujen katsotaan olevan hoitopalvelun liitännäissuorite ja siten yleisen arvonlisäverokannan alainen. Tämä on erityisen ongelmallinen esimerkiksi rehuja tuottavien yrittäjien kannalta. Yrittäjät, jotka tuottavat osana elinkeinotoimintaansa heinää tai kauraa, eivät voi myydä sitä samalla arvonlisäverokannalla asiakkailleen, jotka ostavat yrittäjältä hevosten hoitopalvelua. Tämä ajaa yrittäjät epäoikeudenmukaiseen tilanteeseen, sillä he joutuvat myymään tuottamansa heinän ja kauran asiakkailleen halvemmalla hinnalla, kuin mitä myyvät sitä tallin ulkopuolisille asiakkaille. Hevosten omistajille olisi

muuten kannattavampaa ostaa heinät ja kaurat ulkopuoliselta tuottajalta.

Vastaavasti talliyrittäjällä saattaa lisäksi olla tallin yhteydessä toimiva hevostarvikeliike, josta hevosen omistajat ostavat hevoselleen syötettävät väkirehut. Nykyisellään talliyrittäjät joutuvat myymään osalle asiakkaista rehuja korkeammalla arvonlisäverokannalla, kuin mitä arvonlisäverolaissa säädetään.

Lisäksi tulee ottaa huomioon, että nykytilanteessa hoitopalveluun kohdistuu osittain kahdenkertainen verotus, jos rehun osuudesta tilitetään veroa 25,5 %, mutta ostetusta rehusta vähennys saadaan tehdä vain 13,5 %:n mukaan.

Se, että rehujen myynti katsotaan hevosen hoitopalveluun liittyväksi liitännäispalveluksi, jota verotetaan yleisen verokannan alaisena palveluna, on vastoin arvonlisäverolain pääsääntöä. Pääsäännön mukaan jokaista tavarahan tai palvelun suoritusta arvioidaan erikseen ja kuhunkin myyntiin sovelletaan kysymyksessä olevaan hyödykkeeseen sovellettavaa verokantaa.

Laidunmaan vuokraus

Talliyrittäjät voivat kesäaikana vuokrata hevosen omistajille erillistä korvausta vastaan laidunmaata. Maatalousmaan vuokraus on lähtökohtaisesti arvonlisäverotonta. Arvonlisäveroa ei suoriteta kiinteistön myynnistä eikä maanvuokraoikeuden, huoneenvuokraoikeuden, rasiteoikeuden tai muun niihin verrattavan kiinteistöön kohdistuvan oikeuden luovuttamisesta. Maatalousmaaksi katsotaan pelto, puutarha sekä luonnonniitty ja luonnonlaidun. Mikäli peltoa käytetään hevosten laitumena, vuokraukseen kohdistuu hoitopalveluun yhdistettynä 24 %:n arvonlisävero.

Tilanteessa, jossa talliyrittäjä vuokraa laidunmaata ulkopuoliselta henkilöltä, joutuu talliyrittäjä edelleen vuokratessaan laidunmaata hevosten omistajille laskuttamaan asiakkailtaan korkeampaa hintaa. Laidunmaan tarjoaminen tulisi tämän vuoksi katsoa hoitopalvelusta erilliseksi ja sitä tulisi tarkastella nimenomaan maatalousmaan vuokrauksena ja siten arvonlisäverosta vapautettuna.

Ratsastusalueiden käyttöoikeuden luovuttaminen

Arvonlisäverolain 29 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan veroa suoritetaan kokous-, näyttely- tai urheilutilan taikka muun sellaisen tilan käyttöoikeuden tilapäisluonteisesta luovuttamisesta. Arvonlisäverolain 85 a §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan palvelusta, jolla

annetaan mahdollisuus liikunnan harjoittamiseen, suoritettava vero taas on 10 prosenttia veron perusteesta.

Ratsastusalueet (maneesi ja kenttä) on arvonlisäverolaissa tarkoitettuja urheilutiloja. Ratsastusalueiden tilapäisluonteisesta luovuttamisesta ratsastuksen harjoittamiseksi tulisi käsitellä 10 prosentin verokannan mukaan.

Ratsastusalueiden käyttöoikeuden luovuttaminen on vastaavasti oma erillinen palvelunsa, jota ei tule katsoa hevosen hoitopalveluun liitännäiseksi palveluksi. Liikunta- ja urheilualueiden vuokraus käsittää useissa tapauksissa useimmiten tallin yhteydessä sijaitsevan maneesin ja kentän käyttöoikeuden luovuttamisen. Tiloja ei myöskään välttämättä omista talliyrittäjä itse.

Maneesin ja kentän käyttöoikeutta voidaan vuokrata talliyrittäjien tallissa asuvien hevosten omistajille samoin perustein kuin muilta talleilta tulevien hevosten omistajille. Talliyrittäjien asiakkaat voivat myös jättää ostamatta kyseistä palvelua esimerkiksi tilanteessa, jossa hevonen on pitkäaikaisesti loukkaantunut, eikä asiakkaalla ole tarvetta käyttää hevosen liikuttamiseen tallin yhteydessä sijaitsevaan maneesia tai kenttää.

Ratsastusalueiden vuokraus hevosenhoitopalvelun yhteydessä katsotaan verohallinnon nykyisen käytännön mukaan hevosen hoitopalveluun liittyväksi liitännäispalveluksi, jota verotetaan yleisen verokannan alaisena palveluna. Nykyisen käytännön mukaan talliyrittäjän asiakkaat joutuvat maksamaan enemmän ratsastusalueiden vuokrauksesta, kuin mitä tallin ulkopuoliset asiakkaat maksavat, kun he vuokraavat tilapäisesti esimerkiksi maneesia ratsastuksen harjoittelemiseksi. Tämä käytäntö on vastoin arvonlisäverolain pääsääntöä ja ratsastusalueiden vuokraus tulisi käsitellä omalla arvonlisäverokannan alaisena palvelun luovutuksena, vaikka se luovutettaisiin osana hevosen täysihoitopalvelua.

Tosiasiallisesti kolme eri palvelukokonaisuuden osaa

Vastoin verohallinnon nykyistä käytäntöä hevosenhoito palveluita ei edellä mainituin perustein tule käsitellä arvonlisäverotuksessa yhtenä palveluna, kuten myös Helsingin hallinto-oikeus on päätöksessään 4005/2025 katsonut. Talliyrittäjien myymät eri palvelukokonaisuuden osat muodostavat kukin edellä mainituin tavoin yksin sellaisen palvelun, jota voidaan sellaisenaan myydä myös kolmansille osapuolille. Talliyrittäjien myymät palvelut voidaan pilkkoa palvelukokonaisuudesta omiksi palveluikseen tavalla, joka ei ole keinotekoinen, sillä jokaista palvelukokonaisuuden osaa voidaan myydä ja tosiasiallisesti myydään yksittäisenä.

Kun talliyrittäjien myymä palvelukokonaisuus voidaan pilkkoa kolmeen osaan tavalla, joka ei ole objektiivisesti katsoen keinotekoinen, tulee palvelukokonaisuuden eri osia käsitellä arvonlisäverotuksessa erikseen omilla verokannoillaan. Hevosen hoitopalvelun arvonlisäverotuksessa tulee noudattaa samoja periaatteita kuin mitä verohallinnon ohjeessa on katsottu ratsastusleirien osalta.

Palvelukokonaisuuden eri osia tarkasteltaessa suomalaisessa oikeuskäytännössä vallitsevan keskivertokuluttajan käsitteen avulla, palvelukokonaisuuden osat eivät liity niin läheisesti yhteen, että ne objektiivisesti tarkasteltuna muodostaisivat keskivertokuluttajana pidettävälle kuluttajalle taloudelliselta kannalta katsottuna yhden kokonaisuuden, jonka jakaminen osiin olisi keinotekoista. Tässä tapauksessa keskivertokuluttajana voidaan pitää hevosalan harrastajaa, jolla on oma hevonen, sillä kuluttaja, joka ei ole hevosalan harrastaja, ei koskaan ostaisi talliyrittäjien tarjoamia palveluita.

Korkein hallinto-oikeus on katsonut päätöksessään 29.4.2009 taltio 1042, että eläinlääkäripalvelun yhteydessä käytetyn lääkkeen luovutusta ei tullut arvonlisäverotuksessa käsitellä yhtenä kokonaisuutena. Lääkkeen luovutukseen sovellettiin alennettua verokantaa, vaikka eläinlääkintäpalveluun sovellettiin yleistä verokantaa. Kun lääkkeiden ei katsottu liittyvän läheisesti eläinlääkintäpalveluihin, tulee samaa periaatetta noudattaen katsoa, ettei talliyrittäjien myymät palvelukokonaisuudet muodosta sellaista kokonaisuutta, jonka keskivertokuluttaja eli hevosalan harrastaja mieltäisi palveluksi, jota ei voitaisi jakaa osiin muutoin kuin keinotekoisesti.

Yhteenveto hevosen hoitopalvelun arvonlisäverotuksesta

Kuten hallinto-oikeus on viimeaikaisessa oikeuskäytännössään katsonut, hevosenhoitopalvelua ei voida pitää verohallinnon katsomalla tavalla pääsuoritteena, jonka liitännäisiä suorituksia olisivat rehujen myynti sekä ratsastusalueiden vuokraaminen. On arvonlisäverotuksen pääsäännön ja vallitsevan oikeuskäytännön vastaista katsoa, että hevosen omistajalle maneesin tai kentän käyttöoikeuden vuokraaminen tai tiettyjen rehujen ostaminen olisi vain keino nauttia hevosenhoitopalvelusta parhaissa mahdollisissa olosuhteissa, kun edellä esitetyin perustein jokainen eri suorite voidaan erottaa palvelukokonaisuudesta niin, että niitä voidaan sellaisenaan myydä ja myydään kolmansille osapuolille.

Palvelukokonaisuuksien käsitteleminen arvonlisäverotuksessa itsenäisinä suoritteina ei johda sellaiseen tilanteeseen, jossa olisi kyseessä objektiivisesti tarkastellen talliyrittäjien myymän palvelukokonaisuuden keinotekoinen jakaminen. Korkeimman hallinto-oikeuden viimeaikainen ratkaisukäytäntö huomioon ottaen, talliyrittäjien myymät palvelukokonaisuuden osat eivät liity niin

läheisesti yhteen, että ne objektiivisesti tarkasteltuna muodostaisivat keskivertokuluttajalle taloudelliselta kannalta katsottuna yhden kokonaisuuden, jonka jakaminen osiin olisi keinotekoisia.

Kun otetaan lisäksi huomioon, että Suomessa hevosenhoitopalvelussa ei ole kyse palvelukokonaisuuden käsittelemisestä alennetun verokannan alaisena kokonaispalveluna, kuten tapauksessa C-432/15 Baštová⁶, vaan toisistaan selvästi eroteltavissa olevien osien käsittelemisestä arvonlisäverotuksessa kullakin verokannalla siten kuin arvonlisäverolaissa on nimenomaisesti säädetty.

Oikeuskäytäntö tallipaikkoihin liittyen vuosina 2024 ja 2025

Helsingin hallinto-oikeuden päätöksessä 852/2024 on ratkaistu kysymys siitä, voidaanko palvelukokonaisuuteen soveltaa yhtä alennettua verokantaa tilanteessa, jossa yrittäjä tarjosi esteratsastusvalmennuskokonaisuutta. Palvelukokonaisuus koostui ratsastusalueiden käyttöoikeudesta ja ratsastustunneista sekä hevosen välttämättömästä hoidosta.

Kyse oli ennakkoratkaisuhakemuksesta, jolla verovelvollinen pyrki argumentoimaan, että kyseessä on yksi, alennetun verokannan alainen palvelukokonaisuus. Hallinto-oikeus katsoi, että hevosen hoitamiseen liittyvän palvelun ja liikuntapalvelun voitiin kummankin katsoa olevan keskivertoasiakkaan näkökulmasta itsenäisiä tavoitteita, eikä hevosen hoitopalvelun voitu katsoa olevan vain keino nauttia esteratsastuksesta parhaissa olosuhteissa. Hallinto-oikeuden mukaan palvelu koostui näin ollen hoitopalvelusta ja liikuntapalvelusta, joista kumpaakaan ei voitu pitää liitännäisenä suorituksena ja siksi näihin palveluihin tuli soveltaa eri verokantoja.

Myös Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisussa 4005/2025 oli yhdeltä osin kyse siitä, onko hevosen täysihoitopalvelua pidettävä kokonaispalveluna, johon soveltuu yleinen verokanta (*liittymisperiaate*) vai voidaanko palvelun katsoa koostuvan erillisistä palvelukokonaisuuksista (*jakamisperiaate*). Kyseisessä päätöksessä hallinto-oikeus pysytti BOWA:n laatiman oikaisuvaatimuksen mukaisen verotuksen oikaisulautakunnan päätöksen; tallipaikka, rehut ja liikunta-alueiden vuokra ovat erillisiä palveluita.

Verotuksen oikaisulautakunnan mukaan:

⁶ C-432/15, kohta 77: Edellä esitettyjen seikkojen valossa toiseen kysymykseen on vastattava, että arvonlisäverodirektiivin 98 artiklaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin liitteessä III olevan 14 kohdan kanssa, on tulkittava niin, että yhteen moniosaiseen palvelujen suoritukseen, joka muodostuu useista osatekijöistä, joita ovat muun muassa hevosten valmennus, urheilulaitosten käyttö sekä hevosten majoitus tallissa, niiden ruokinta ja hoito, ei voida soveltaa alennettua arvonlisäverokantaa silloin, kun mainitun direktiivin liitteessä III olevassa 14 kohdassa tarkoitettu urheilulaitosten käyttö ja hevosten valmennus ovat kyseisen moniosaisen suorituksen kaksi samanarvoista osaa, tai silloin, kun hevosten valmennus on mainitun suorituksen pääasiallinen osatekijä, minkä arviointi on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävä.

"Yhtiön täysihoitopalvelussa myyty tallipaikan yhteyteen kuuluva hoitopalvelu on erillinen itsenäinen suorite, jolle yhtiön myymät ratsastusalueiden vuokraukset ja hevosten rehut eivät ole liitännäisiä suoritteita. Kyseessä on toisistaan itsenäiset ja erilliset palvelut, joihin sovelletaan kutakin palvelua koskevaa arvonlisäverokantaa. Asiakkaat voivat itse valita yhtiön tarjoamista palveluista itselleen tarpeelliset osiot. Yhtiön täysihoitopalveluna myytyyn palveluun sisältyy kolme toisistaan erillistä palvelukokonaisuutta, jotka ovat hevosten karsinapaikka ja siihen liittyvä hoito, hevosten rehut sekä ratsastusalueiden käyttöoikeus. Karsinapaikkaan kuuluva hoitopalvelu sisältää hevosen välttämättömän ruokinnan, karsinan siivouksen sekä ulkotarhoissa tapahtuvan jaloittelumahdollisuuden tarjoamisen. Karsinapaikan yhteydessä myytävä hoitopalvelu ei sisällä hevosen ratsastamista tai mitään muutakaan hevosen liikuttamiseen liittyvää palvelua. Pelkkä karsinapaikan ja siihen kuuluvan hoitopalvelun ostaminen ei oikeuta käyttämään yhtiön tilalla sijaitsevia ratsastusalueita, eikä hevoselle syötettäviä rehuja. Nämä ovat siten erillisiä palveluita, jotka on mahdollista ostaa erikseen.

*Yllä olevien perusteiden mukaisesti verotuksen oikaisulautakunta hyväksyy yhtiön vaatimuksen siitä, että hevosten täysihoitopalvelu koostuu erillisistä palvelukokonaisuuksista, joihin sovelletaan kuhunkin siihen soveltuva arvonlisäverokantaa. Hevosten karsinapaikkaan ja siihen liittyvään hoitoon sovelletaan yleistä 24 prosentin arvonlisäverokantaa, hevosten rehuihin alennettua 14 prosentin verokantaa ja ratsastusalueiden käyttöoikeuden luovuttamiseen alennettua 10 prosentin verokantaa."*⁷

Hallinto-oikeus katsoi, että silloin, kun liiketoimi koostuu useasta eri osatekijästä ja toiminnosta, on otettava huomioon kaikki ne olosuhteet, joissa kyseinen liiketoimi suoritetaan, jotta voidaan ratkaista, onko arvonlisäverotuksen kannalta kyse yhdestä vai useammasta erillisestä suorituksesta.⁸ Hallinto-oikeus toi esiin Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön nojautuen, että silloin, kun verovelvollisen asiakkaalle tarjoamat kaksi tai useampaa osatekijää tai toimintoa liittyvät niin läheisesti yhteen, että ne muodostavat objektiivisesti tarkasteltuna yhden jakamattoman taloudellisen suorituksen, tällaisen suorituksen paloittelu osiin olisi keinotekoisia ja tähän kokonaisuuteen tulee soveltaa yleistä verokantaa.

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tällaisesta tilanteesta on kyse esimerkiksi silloin, kun yksi tai useampi osatekijä muodostaa pääasiallisen suorituksen, ja muut osatekijät ovat vain tähän liitännäisiä suorituksia, joita kohdellaan verotuksessa samoin kuin pääasiallista suoritusta. Näin on esimerkiksi silloin, kun liitännäissuorituksella ei ole kuluttajan näkökulmasta tarkasteltuna itsenäistä tarkoitusta ja liitännäissuoritus on vain keino nauttia toimijan tarjoamasta pääasiallisesta palvelusta.⁹

⁷ Verotuksen oikaisulautakunnan päätös on annettu marraskuussa 2022.

⁸ Hallinto-oikeus viittasi tältä osin Unionin tuomioistuimen ratkaisuihin C-907/19, Q-GmbH sekä C-463/16, Stadion Amsterdam.

⁹ EUT tuomio asiassa C-231/19, Blackrock Investment Management (UK), C-231/19.

Hallinto-oikeus päätyi katsomaan, että tallipalveluihin, jotka koostuivat useista erillisistä palveluista (esim. karsinavuokra, kuivikkeet, tarhaus, ruokinta sekä ratsastusalueiden käyttöoikeus) oli sovellettava kuhunkin omaa arvonlisäverokantaa. *Hallinto-oikeus perusteli näkemystään sillä, että asiakkaalla ei ollut velvollisuutta hankkia kaikkia palveluita kokonaisuutena, vaan asiakas saattoi valita kunkin itsenäisen palvelun erikseen.* Näin ollen palvelut eivät olleet yhdelle palvelulle alisteisia tai toisiinsa niin läheisesti kytköksissä, että palvelun pilkkomisen voitaisiin katsoa olevan keinotekoista.

Ratsastuspalveluiden arvonlisävero

Ratsastuskoulutoiminta

Ratsastusta voidaan harrastaa lähtökohtaisesti kahdella eri tavalla, mikäli henkilöllä ei ole omaa hevosta. Harrastaja voi käydä ratsastuskoulutunneilla tai vuokrata hevosta omaan käyttöönsä. Ratsastus on kuitenkin verrattain vaarallinen laji, jossa turvallisuus huomioiden ratsastusta ei matalammalla tasolla harrasteta ilman, että ratsastajalle annetaan samalla myös neuvoja, miten hevosta tulee ratsastaa.

Ylivoimaisesti eniten ratsastusta harrastetaan ratsastuskouluissa tilanteessa, jossa henkilöllä ei ole omaa hevosta. Ratsastuskoulutoiminta on nykyään hyvin monimuotoista ja yrittäjät ovat luoneet uusia palvelukokonaisuuksia harrastuksen houkuttelevuuden parantamiseksi, sillä taloudellisesti vaikeassa maailmantilanteessa yrittäjät kilpailevat muiden valtalajien kanssa lajin harrastajista. Tästä johtuen yrittäjät tarjoavat ratsastuskoulutunteja eri kokoisissa ryhmissä, eri pituisina tunteina, tietyillä lajipainotuksilla tai muilla vastaavilla keinoilla.

Riippumatta siitä, miten yrittäjät ovat palvelunsa muotoilleet ratsastuskoulutoiminnassa, varsinkin kun kyse on Suomen ratsastajainliiton hyväksymistä ratsastuskouluista, on kyse liikunnan mahdollistamista palveluista. Kyse on kokonaispalvelusta, mihin sisältyy monia eri palvelukokonaisuuden osia. Alla kuvattu hyvin tavanomainen harrastajan ostaman ratsastuskoulutuntiin liittyvän kokonaispalvelun kulku:

Henkilön osallistuessa esimerkiksi klo 18 alkavalle ratsastuskoulutunnille, saapuu hän noin 45 minuuttia ennen tunnin alkua tallille. Tallille saapuessaan hän kohtaa muut oppilaat vaihtaakseen kuulumisia. Noin puoli tuntia ennen tunnin alkua oppilas alkaa hoitamaan ja varustamaan opetushevostaan. Klo 17.55 oppilas lähtee tallista hevosen kanssa kohti ratsastusaluetta. Ratsastusalueelle

saavuttuaan oppilas asentaa hevosen varusteet hänelle itselleen sopivaksi sekä kiipeää ratsunsa kyytiin.

Ratsastuskoulun opettaja on paikalla vahtimassa ja seuraamassa oppilaiden toimintaa ryhmäkoosta riippumatta koko tunnin ajan. klo 18.15 opettaja alkaa kertoa tunnin suunnitelman sekä alkaa ohjaamaan päivän tehtävän kulkua samalla varmistaen oppilaiden turvallisen tavan ratsastaa. Samalla opettaja antaa lajille tavanomaista opetusta, kuten ohjeita siitä miten hevonen saadaan halutulla tavalla suorittamaan tuntisuunnitelman mukaiset tehtävät. Noin 18.50 opettaja lopettaa päivän tehtävän ohjaamisen ja oppilaat tämän jälkeen kävelyttävät hevosia itsenäisesti noin 10 minuutin ajan.

Tunnin jälkeen oppilas vie hevosensa talliin, jossa se huolehtii hevosen siistimisestä sekä kuivattamisesta tunnin jälkeen. Oppilas myös hoitaa hevosensa varusteet valmiiksi seuraavaa tuntia ajatellen paikalleen. Noin 18.30 oppilas on valmis hevosensa hoitamisesta ja on valmis lähtemään kotiin. Yleensä oppilaat jäävät lisäksi seurustelemaan keskenään myös seuraavien tuntien oppilaiden kesken.

Edellä mainittu esimerkki kuvastaa hyvin tavanomaista ratsastuskouluoppilaan ostaman ratsastuskoulupalvelun sisältöä. Kuten huomataan, oppilaan ostama palvelu muodostuu vain hyvin pieneltä osin ratsastuskouluopettajan antamasta opetuksesta ennalta määriteltujen tehtävien suorittamiseksi.

Ratsastuskoulutunnit ovat ratsastuksen harrastajille suunnattuja tunteja, joilla mahdollistetaan ratsastuksen harrastaminen. Ratsastuskoulutoimintaa tarjotaan pääsääntöisesti ryhmissä, mutta toisinaan oppilaita ohjataan yksittäisesti, jotta taataan harrastajille turvallinen mahdollisuus liikunnan harjoittamiseen. Ratsastuskoulutoiminnassa palvelun pääpaino ei siten ole arvonlisäverotuksessa tarkoitettulla tavalla opetuksessa, vaan kyse on liikunnan mahdollistamasta palvelusta, joka sisältää liikunnan harjoittamiseen liittyvät käytännön järjestelyt kokonaisuutena; hevoset, tarvittavat varusteet, äänentoiston sekä ratsastusalueiden käytön.

Ratsastuskoulutunnit muodostavat palvelukokonaisuuden, jossa pääpaino on liikunnan harrastamisessa. Liikunnan harrastaminen sisältää yhtäältä lajiin kuuluvan tavanomaisen ohjauksen, vaihtuvien hevosten käytön, tarvittavat varusteet, sosiaalisen kanssakäymisen sekä kuntoliikunnan elementit. Asiakkaiden ei edes tarvitse ostaa välttämättä mitään ratsastukseen liittyviä varusteita osallistuakseen ratsastuskoulutunnille.

Palvelukokonaisuuteen liittyvä tavanomainen harrasteliikunnan ohjauksen määrä ja taso ei riipu siitä kuka tunnille osallistuu tai kuinka monta oppilasta tunnille osallistuu. Ratsastuskoulutunneilla

lajityyppillisen ohjauksen ja opetuksen painopiste on sama suhteessa siihen, onko tunnilla viisi oppilasta vai yksi oppilas. Ratsastus poikkeaa lajina monista muista yksilölajeista. Ratsastuksen harrastaminen alimmallakin tasolla vaatii tietyn tyyppistä lajiteknistä opettamista ilman, että palvelun sisällön pääpaino olisi opetuksessa.

Näin ollen ratsastuskoulutoimintaa tulisi käsitellä arvonlisäverotuksessa yhtenä liikunnan mahdollistavana palvelukokonaisuutena riippumatta siitä, kuka palvelun ostaa, kuinka monta oppilasta tunnilla on tai millä nimikkeellä ratsastuskoulutunti on myyty.

Seuraavaksi käsitellään yrittäjien myymiä eri ratsastuskoulupalveluita sekä muita hevosalan palveluiden arvonlisäverotusta.

Pienryhmätunnit

Useat ratsastuskoulut tarjoavat asiakkailleen niin sanottuja pienryhmätunteja, joissa osallistujia määrä on rajattu 3–6 oppilaaseen riippuen talliyrittäjästä. Kuitenkin näille ratsastuskoulujen tarjoamille pienryhmätunneille voivat osallistua lähtökohtaisesti kaikki ratsastuksen harrastajat ikään tai taitotasoon katsomatta.

Pienryhmätuntien kulku on hyvin samankaltainen kuin edellä kuvattu ratsastuskoulutuntien kulku. Palvelun sisältö pysyy samana riippumatta siitä, kuka tunneille osallistuu. Tunnit sisältävät tyyppillisen lajinomaisen harrasteliikunnan ohjauksen. Pienryhmätunnilla saatetaan myös keskittyä tiettyyn ratsastuksen lajiin. Tällöinkään ei tunnin sisältämä ohjaus/ opetus muutu miksiäkään edellä kuvatusta tunnin kulusta tavalla, joka muuttaisi palvelukokonaisuuden pääpainon opetukseen.

2020-luvun alun verotarkastuksissa on virheellisesti katsottu, että osallistujan aiempi kokemus tai harrastuneisuus vaikuttaisivat palvelun verokohteluun. Merkitystä ei tule antaa sille, kuka osallistuu ratsastuskoulun tarjoamalle ratsastuskoulutunnille. On verotuksen peruseräpäätösten vastaista katsoa, että palvelu tosiasiallinen sisältö määräytyisi asiakaskunnan mukaisesti.

Vakiintuneen käytännön mukaan ryhmäliikuntatuntien katsotaan olevan alennetun verokannan alainen liikunnan mahdollistama palvelukokonaisuus. Tätä palvelun sisältöä ei määrittele se, kuka ryhmäliikuntatunnille osallistuu. Ei ole verotuksen ennakoitavuuden ja verovelvollisten oikeussuojan kannalta kohtuullista katsoa, että palveluita ostava asiakas määrittelee palvelun arvonlisäverokohtelun, kuten viime viimeaikaisissa verotarkastuksissa katsottu. Ei ratsastuskoulutunti muutu valmennustapahtumaksi, vaikka tunnille osallistuu henkilö, joka on kilpaillut joskus elämässään. Vastaavasti ei ryhmäliikuntatunnista tule valmennustapahtumaa, jos tunnille osallistuu aerobisin maailmanmestari. Valmennustuntien sisällöstä jäljempänä tarkemmin.

Ratsastuskoulutunnin arvonlisävero tulisi määritellä kokonaisuuden kautta ja huomioon tulee ottaa se, mitä ratsastuskoulut kyseisillä tunneilla tarjoaa. Pienryhmät ovat yhtä lailla harrasteliikunnan mahdollistamia ratsastustunteja, joihin kokonaisuudessaan tulee soveltaa alennettua verokantaa. Se, että kokeneempi ratsastaja osallistuu näille tunneille ei tee pienryhmätunneista valmennustapahtumia, joissa pääpaino olisi opetuksella.

On esimerkiksi hyvin tavallista, että ratsastuskouluun tunneille tuleva oppilas on saattanut aikaisemmin kilpailla ratsastuksessa omalla hevosella, mutta on elämänmuutosten takia esimerkiksi myynyt kyseisen hevosensa tai hevonen on jouduttu lopettamaan. Tällainen henkilö saattaa myöhemmin palata lajin pariin nimenomaisesti ratsastuskoulun kautta. Se, että henkilö on joskus omistanut hevosensa ja kilpaillut ratsastuksessa, ei saisi muuttaa ratsastuskoulutunnin palvelun muotoa ja siten sen arvonlisävero-kohtelua.

Yksityistunnit

Ratsastuskoulut tarjoavat myös usein yksityistunteja. Yksityistunteja tarjotaan erilaisissa tilanteissa riippuen asiakkaasta. Yksityistunneille voi osallistua kuka tahansa taitotasosta riippumatta. Ratsastajan taitotaso ei siten yksin määrittele ratsastuskoulun tarjoaman palvelun sisältöä, kuten myös ratkaisussa KHO 2014:160¹⁰ on todettu.

Ratsastuskoulun yksityistunneille voivat osallistua esimerkiksi harrastajat, jotka syystä tai toisesta pelkäävät ratsastamista. Tällöin on turvallisuusnäkökulma huomioiden paras keino eriyttää kyseisten oppilaiden ohjaus muista, jotta lajia on turvallista harrastaa. Myös harrastajat, jotka tulevat kokeilemaan ratsastuskoulun palveluita voivat yksittäisesti ostaa yksityistunnin selvittääkseen, minkälainen palvelun taso on. Yksityistunneilla voidaan myös keskittyä erityisesti johonkin ratsastuksen lajeista, joita ei muuten ehkä ratsastuskoulussa niin usein harjoitella.

Asiakkaat voivat ostaa yksityistunteja myös lukuisista muistakin syistä. Yksityistunnin kulku ja palvelukokonaisuuden sisältö määräytyy samoin perustein kuten edellä mainitussa esimerkissä.

Se, mikä asiakkaiden intressi ja tarkoituksena yksityistunneille osallistumisessa on, **ei voi määritellä** palvelun sisältöä arvonlisäverotuksen näkökulmasta. Yksityistunneilla pääpaino arvonlisäverotuksen näkökulmasta ei myöskään ole opetuksessa, vaan myös yksityistunneissa kyse on harrasteliikunnan mahdollistamasta palvelusta, sillä asiakas ostaa palvelussa käyttöoikeuden liikuntatiloihin sekä välineisiin (hevoseen).

¹⁰ Tapauksessa edistyneiden kamppailulajien harrastajille tarjottava palvelu katsottiin liikunnan mahdollistamaksi palveluksi.

Yksityistuntien hinta on usein myös korkeampi kuin normaalituntien, mikä perustuu puhtaasti siihen, että kun tunnilla on vain yksi oppilas, tulee tunnista laskuttaa enemmän, jotta päästään taloudellisesti samaan lopputulokseen kuin muiden ratsastuskoulutuntien osalta. Tämä ei kuitenkaan yksinään määritä sitä, että palvelukokonaisuuden painopiste olisi opetuksessa.

Yksityistunnin palvelun sisältö eroaa siten hyvin paljon jäljempänä käsitellyistä tenniksen tai laskettelun opettamisesta, sillä yksityistunti pitää sisällään lajityypillisen ohjauksen, jonka pääpaino on liikunnan harjoittamisen mahdollistamisessa, eikä kyse ole tenniksen tai laskettelun kaltaisesta tilanteesta, jossa harrastajat voisivat muutenkin harrastaa lajia, ja opetukseen liittyvän palvelun pääasiallisena tarkoituksena on lajitekniisten ominaisuuksien kehittäminen.¹¹

Omahevospalvelut

Ratsastuskoulujen tarjoamat omahevospalvelut ovat viime vuosina nousseet suosioon varsinkin Uudellamaalla sijaitsevilla ratsastuskouluissa. Omahevos- tai omaponipaketeissa ei ole kyse palveluista, joissa asiakas vuokraisi hevosen itselleen tietylle ajanjaksolle. Usein kyse on palvelukokonaisuudesta, johon kuuluu oikeus osallistua 1–2 kertaa viikossa ratsastuskoulutunnille ja tämän lisäksi yhdestä itsenäisestä ratsastuskerrasta.

Omahevos- tai omaponipaketin ostajat eivät vuokraa hevosen käyttöoikeutta tietylle ajanjaksolle, kuten alla käsitellyssä leasinghevospaketissa. Ratsastuskoulutunnin pääpaino ei muutu liikunnan mahdollistamasta palvelusta valmennustunniksi, vaikka omahevos- tai omaponi palvelun ostanut asiakas osallistuisi kyseiselle tunnille.

Näin ollen ratsastuskoulujen tarjoamien omahevos – tai omaponipalveluiden pääpaino on harrasteliikunnan mahdollistamisessa, kuten edellä tarkastelluissa pienryhmätunneissa sekä yksityistunneissa, eikä pääpaino palvelukokonaisuus huomioiden ole opettamisessa.

Leasinghevospaketit

Tietyt ratsastuskouluyritykset tarjoavat normaalin edellä käsitellyn ratsastuskoulupalveluiden lisäksi leasinghevospaketteja. Leasinghevospaketeissa asiakkaat voivat vuokrata talliyrittäjien omistaman hevosen tai ponin käyttöönsä tietylle ajanjaksolle. Tämän lisäksi asiakas maksaa hevosen tai ponin tallipaikan talliyrittäjän ylläpitämällä tallilla.

¹¹ KHO 25.10.2002 T 2698 sekä KHO 19.1.2012 T 52

Leasinghevospaketin ostaneet asiakkaat vuokraavat talliyrittäjän omistuksessa olevan hevosen käyttöönsä tietylle ajanjaksolle. Asiakkaat maksavat tästä hevosen käyttöoikeuden vuokrauksesta, joka tulee käsitellä yleisen verokannan alaisena palveluna. Asiakkaat voivat leasinghevosella osallistua haluamissaan määrin yrittäjien tarjoamille valmennustunneille. Valmennustunnit ovat yleisen verokannan alaisia palveluita, kuten edellä on käsitelty.

Leasinghevospakettien palvelun sisältöä ei tule sotkea edellä käsiteltyyn omahevos- tai omaponipalvelun sisältöön.

Kilpaileminen tallin harjoituskilpailuissa

Monet ratsastuskoulut järjestävät tallilla harjoituskilpailuita, joihin ratsastuskouluoppilaat voivat osallistua ratsastuskoulun hevosilla. Harjoituskilpailut voidaan toteuttaa tallilla käytännössä kahdella eri tavalla, joko niin, että talliyrittäjä itse järjestää kilpailut tai niin, että tallin tiloissa toimiva ratsastusseura järjestää kyseiset kilpailut.

Ratsastuskoulun järjestämissä harjoituskilpailuissa oppilaille annetaan mahdollisuus kokeilla kokonaisen kilpailuradan suorittamista. Harjoituskilpailuiden kulku useimmissa tapauksissa on asiakkaan näkökulmasta seuraavanlainen:

Jos kilpailuiden on tarkoitus alkaa sunnuntaina klo 10 niin oppilaat kerääntyvät tallille hyvissä ajoin rakentaakseen harjoituskilpailuihin liittyvän radan. Radan rakentaminen riippuu siitä mistä ratsastuksen lajista on kyse. Oppilaille on ennalta annettu lähtöjärjestys, jonka mukaisesti oppilaat suorittavat radan itsenäisesti.

Ennen radan ratsastusta oppilaat varustavat hevosensa sekä huolehtivat itsenäisesti hevosen lämmittelystä. Ratsastuskouluopettaja tai muu vastuu henkilö on vain valvomassa hevosten verryttelyä. Tällöin ratsastuksenopettajan tai muun henkilön antama ohjeistus on pääosin turvallisuuden säilyttämiseksi sekä aikataulussa pysymiseksi. Varsinaista ohjausta tai opetusta ei tässä yhteydessä anneta.

Verryttelyn jälkeen oppilaat suorittavat harjoitusradan, jonka jälkeen huolehtivat hevosen loppuverryttelystä sekä tarvittavista hoitotoimenpiteistä, vastaavasti kuin muutoin ratsastuskoulutunnin yhteydessä.

Edellä kuvatussa harjoituskilpailuiden kulusta ilmenee, että kyseisessä palvelussa oppilaat käytännössä saavat ratsastuskouluhevosen käyttöönsä itsenäisen suorituksen tekemiseksi. Oppilaat eivät maksa minkäänlaisia kilpailuun liittyviä osallistumismaksuja vaan palvelu myydään kokkonaisuutena. Näin ollen, kun palvelukokonaisuus ei

sisällä opetusta ja pääpaino on edelleen liikunnan harjoittelun mahdollistamisessa, tulee ratsastuskoulujen pitämät harjoituskilpailut käsitellä alennetulla verokannalla.

Tilanteessa, jossa ratsastuskouluoppilaat osallistuvat tallilla toimivan ratsastusseuran järjestämiin kilpailuihin, määräytyy ratsastuskoulun tarjoama palvelu hieman eri tavalla. Tällöin ratsastuskoulu vain antaa hevosen oppilaiden käyttöön eikä tällöin palvelu sisällä muuta kuin hevosen käyttöoikeuden luovuttamisen tallin tiloissa tapahtuvalle ratsastukselle.

Ratsastusseura perii oppilaalta erikseen ennalta määrätyn kilpailumaksun. Näin ollen ratsastuskoulun osalta kyseinen palvelu tulee käsitellä alennetulla verokannalla, sillä kyse on oppilaalle myytävästä liikunnan mahdollistamasta palvelusta.

Ratsastuskoulutoiminta on liikunnan mahdollistamaa palvelua

Liikunnan mahdollistaman palvelun tausta

Nykyisellään liikunnan mahdollistaman palvelun arvonlisäverokannasta säädetään arvonlisäverolain (30.12.1993/1501) 85 a §:n 1 momentin 3 kohdassa. Liikuntapalveluihin sovellettavaa verokantaa koskevan säännöksen sanamuotoa tarkistettiin vuoden 1995 alusta siten, että urheilutilan käyttöoikeuden tilapäisluonteinen luovuttaminen korvattiin ilmaisulla palvelu, jolla annetaan mahdollisuus liikunnan harjoittamiseen.¹²

Vuoden 1995 arvonlisäverolain säännöksen sanamuodon muutos mahdollisti urheilulajien tasavertaisemman kohtelun arvonlisäverotuksessa, jonka johdosta myös lajit, joihin sisältyy tietty määrä opetusta, voidaan katsoa liikunnan mahdollistavaksi palveluksi. Hallituksen esityksessä HE 238/1994 ei kuitenkaan oteta tarkemmin kantaa siihen, mitä tarkoitetaan liikunnan mahdollistamalla palvelulla.

Alennetun verokannan soveltuminen urheilutilan käyttöoikeuden tilapäiseen luovuttamiseen vahvistui entisestään, kun arvonlisäverodirektiiviin (2006/112/EY) lisättiin liite III, jonka kohtaan 14 kirjattiin, että alennettua verokantaa saadaan soveltaa urheilulaitosten käyttöoikeuksiin. Direktiivissä ei kuitenkaan mainita, mitä urheilulaitosten käyttöoikeus pitää sisällään.

Arvonlisäverotuksessa ei siten edelleenkään ole määritelty liikunnan tai liikunnan mahdollistaman palvelun käsitettä, jonka johdosta asiaa on määritelty tarkemmin sekä kansallisessa että Euroopan Unionin oikeuskäytännössä. Korkeimman hallinto-oikeuden ja EUT:n

¹² HE 238/1994, s.63

ratkaisukäytännöstä ilmenee, että urheiluun ja liikuntaan liittyviä palveluja tarkastellaan mahdollisuuksien mukaan kokonaisuutena. Liikunnan mahdollistaman palvelun verokohtelun perustuessa arvonnalisäverodirektiiviin ja sen liitteeseen III kohtaan 14, on syytä ottaa huomioon, mitä tällä kohdalla on nimenomaisesti EU-oikeudessa katsottu tarkoittavan.

EU:n julkisasiamies Wahl on ratkaisuselosteessaan todennut, että käsitteellä "urheilulaitosten käyttöoikeus" viitataan toimintoihin, jotka liittyvät tiukasti ihmisten harrastamiin urheilulajeihin. Urheilulaitosten käyttäminen on siten keskeistä urheilulajien harrastamisessa. Siten arvonnalisäverodirektiivin liitteessä III olevassa kohdassa 14 pyritään edistämään urheilulajien harrastamista laajoissa osissa väestöä. *Toisin sanoen säännöksellä pyritään kannustamaan ihmisiä harrastamaan vapaamuotoista tai järjestettyä liikuntaa, jonka tarkoituksena on fyysisen kunnon ja henkisen hyvinvoinnin ilmaiseminen tai parantaminen, sosiaalisten suhteiden solmiminen tai tulosten saavuttaminen kilpailuissa.*¹³

EU:n julkisasiamies on nimenomaisesti katsonut, että *urheilulaitosten käyttöoikeudella voidaan tarkoittaa palveluita, joilla mahdollistetaan urheilulajin harrastaminen, vaikka kyseessä olisi liikuntalaji, johon sisältyy opetusta, riippumatta siitä tavoitellaanko tällaisessa palvelussa tulosten saavuttamista kilpailuissa.* Lausunnosta ilmenee, että alennetun verokannan piiriin lukeutuisi urheilutilojen käyttöoikeuden nojalla palvelut, joissa mahdollistetaan harrasteliikunta. Harrasteliikunnan mahdollistaman palvelun katsomista alennetun verokannan alaiseksi palveluksi nimenomaisesti tukee siten julkisasiamiehen lausunnosta ilmenevä säännöksen tarkoitus.

Tapauksessa C-330/21 EUT on niin ikään katsonut, että unionin *lainsäätäjän tarkoituksena on ollut urheilun ja liikuntakasvatuksen tosiasiallisen harjoittamisen kannustaminen.* Arvonnalisäverodirektiivin liitteessä III mainittujen palveluiden tarkoitus on ollut, että tarpeelliset palvelut tulisivat halvemmiksi ja olisivat siten helpommin arvonnalisäveron lopulta maksavan loppukuluttajan saatavilla. Tapauksessa on nimenomaisesti katsottu, että liitteeseen III kohdan 14 alaan on katsottava kuuluvaksi urheilun harrastaminen ja harrastusmahdollisuuksien saattaminen paremmin yksityishenkilöiden ulottuville.¹⁴

Tapauksessa C-330/21 oli kyse kuntokeskustoiminnan harjoittamisesta sekä siellä tarjottavasta yksilöllisestä ohjauksesta ja ryhmätunneista, joiden EUT katsoi kokonaisuudessaan kuuluvan alennetun verokannan alaisiksi palveluiksi, kun ne liittyivät kuntokeskusten käyttöön, olivat

¹³ Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus C-432/15, kohta 56

¹⁴ C- 330/21, kohta 23.

tarpeellisia urheilun harjoittamiseksi ja ohjaus oli liitännäinen laitosten käyttöoikeuden luovutukseen.¹⁵

Lisäksi EUT on myös katsonut yksilöllisen ohjauksen nimenomaan kuuluvan alennetun verokannan alaiseksi palveluksi, kun se luovutetaan osana palvelukokonaisuutta, jossa luovutetaan urheilualueiden käyttöoikeus.¹⁶

Koska arvonlisäverolaissa taikka sen esitöissä ei ole tarkemmin määriteltä, mitä tarkoitetaan liikunnan mahdollistamalla palvelulla, tulee edellä esitetty oikeuskäytäntö merkittävästi tulkinnan avuksi, kun arvioidaan alennetun verokannan alaista liikunnan mahdollistavaa palvelua.

Liikunnan ohjauksen ja opetuksen välinen rajanveto

Oikeuskäytännössä on otettu useissa tapauksissa kantaa siihen, milloin liikuntapalvelussa on pääpaino opetuksella ja milloin palveluun sisältyy tavanomainen määrä ohjausta, joka saattaa lajista riippuen olla myös lajitekniisten ominaisuuksien opettamista, ilman että palvelun pääpainon muodostaa lajitekniinen opetus. Oikeuskäytännössä on katsottu, että arvioitaessa myytävään palveluun sisältyvän ohjauksen ja opetuksen määrää, laatua ja merkitystä ostajalle, vertailukohtana pidetään kyseisen lajin tavanomaista harjoittamistapaa.

Liikunnan ohjauksen ja opetuksen välistä rajanvetoa ei ole määriteltä arvonlisäverolaissa eikä lain esitöissä. Rajanveto on kuitenkin olennainen määriteltäessä liikuntapalvelun arvonlisäverotusta. Liikunnan mahdollistavaksi palveluksi on verohallinnon ohjeen mukaan katsottu palvelu;

"joka on usein kokonaisuus, johon sisältyy liikuntaan soveltuvan tilan lisäksi liikuntalajin ohjausta. Palveluntarjoaja huolehtii liikunnan harjoittamiseen liittyvistä käytännön järjestelyistä, kuten äänentoistolaitteiden käytöstä ja liikunnan harjoittamisessa tarvittavien liikuntalaitteiden ja -välineiden käytön ohjeistuksesta sekä turvallisuuteen liittyvistä asioista, kuten valvonnasta.

Ohjaaja huolehtii, että alkulämmittelyt tehdään asianmukaisesti, näyttää suoritettavat liikkeet, korjaa liikkeiden suorittamiseen liittyviä virheitä ja innostaa osallistujia liikkumaan. Ohjauksen pääasiallinen tavoite ei kuitenkaan ole opettaa lajin mahdollisimman tehokkaaseen ja teknisesti oikeaan suorittamiseen. Ratkaistaessa sitä, onko myytävässä palvelussa kyse ohjatusta liikunnasta vai opetuksesta, huomioon otetaan harjoitettavan liikuntalajin

¹⁵ C- 330/21, kohta 24

¹⁶ C- 330/21, kohta 42

tai liikuntamuodon sisältö ja olosuhteet, joissa palvelu suoritetaan”.¹⁷

Liikunnan mahdollistamaksi palveluksi on katsottu muun muassa kuntosalilla ja uima-altaassa tapahtuva ylipainoisille ihmisille tapahtunut liikunnan ohjaus, jossa pääpaino ei ollut opetuksessa ja kyse oli perusteiden opettamisesta.¹⁸ Korkein hallinto-oikeus on myös katsonut, että kamppailulajituntien järjestäminen erilaisille ryhmille, kuten nuorille, edistyneille sekä kilparyhmille katsotaan liikunnan mahdollistamaksi palveluksi, ja näin ollen alennetun verokannan alaiseksi palveluksi. Merkitystä tapauksessa ei ollut annettu sille, että osa ryhmistä oli edistyneitä lajin harrastajia, vaan kyse oli silti liikunnan mahdollistamasta palvelusta.¹⁹

Yksilölajeihin kohdistuvien palveluiden, joita voidaan harrastaa myös muuten kuin ohjattuna, on katsottu olevan yleisen verokannan alaisia palveluita, kun pääpaino on opetuksessa ja opetuksen katsotaan olevan asiakkaan kannalta pääosassa. Esimerkiksi lasketteluun ja tenniksen osalta on tunnit katsottu olevan yleisen verokannan alaisia opetuspalveluita.²⁰

Näitä lajeja voidaan kuitenkin ostaa palveluntarjoajalta ilman opetuksen tai ohjauksen hankkimista. Näin ollen opetuksen antaminen ei ole välttämätöntä lajin harrastamisen mahdollistamiseksi, toisin kuin ratsastuksessa. Tennistä ja lasketteluun koskeissa tilanteissa tapahtuman kuvaus, opetuksen järjestäminen sekä palvelukokonaisuuden pääpainon määräytyminen nimenomaisesti opetukselle vastaa ratsastuksessa edellä käsiteltyä valmennuspalveluiden tarjoamista. Niitä ei sen sijaan voi rinnastaa ratsastuskoulutoimintaan.

Tennikseen ja lasketteluun kohdistuva liikunnan harrastamisen mahdollistaman palvelun voidaan katsoa toteutuvan liikuntatilojen vuokrauksen kautta, jotka ovat alennetun verokannan alaisia. Kyseisten lajien osalta alimman mahdollisen harrastamisen tason ei siten tarvitse sisältää lajitekniistä opetusta, vaan lajeja voidaan harrastaa ostamalla palveluita alimmalla tasolla ilman opetusta pelkästään vuokraamalla tilat lajien harrastamiseksi.

¹⁷ Verohallinnon ohje: Liikuntapalveluiden arvonnalisäverokanta, kohta 3

¹⁸ KVL 18/2018

¹⁹ KHO 2014:160, Ennakkoratkaisuhakemuksen mukaisesti: Yhtiön palvelut koostuvat ohjatuista ryhmäliikuntatunneista ja muista liikuntatunneista, ju-jutsun peruskursseista (jatkokryhmiä ja kokeneiden ryhmä), vapaaottelun peruskursseista ja edistyneiden ryhmästä sekä kamppailuleireistä. Edellä mainittujen palvelujen alussa on alkulämmittely, joka koostuu ohjaajan näyttämistä ja kertomista liikkeistä. Sen jälkeen on tekniikkaharjoittelua, jossa ohjaaja näyttää harjoitusryhmälle tekniikat, joita harjoittelijat tekevät yksin tai parin kanssa. Harrastajat voivat tehdä tarkentavia kysymyksiä ja ohjaaja voi sen jälkeen näyttää tekniikat uudestaan. Loppuosa harjoituksesta koostuu ottelutyyppisistä harjoitteista tai tekniikkayhdistelmien tekemisestä parin kanssa. Ohjaaja näyttää tekniikkayhdistelmät ryhmälle, jonka jälkeen yhdistelmät tehdään parin kanssa. Otteluharjoitukset tehdään ohjaajan määräämässä muodossa parin kanssa (lyönnit, potkut, pystypaini, mattopaini, kaikki yhdessä). KHO katsoi, että kokonaisuus huomioiden kyse oli ohjatusta liikunnasta.

²⁰ KHO 25.10.2002 T 2698 sekä KHO 19.1.2012 T 52

Näin ollen näihin lajeihin liittyvien opetuspalveluiden voidaan katsoa olevan yleisen verokannan alaisia palveluita, koska niitä voidaan harrastaa ostamalla muitakin palveluita kuin ostamalla opetusta ja näiden palveluiden ostajilla on ensisijaisena tarkoituksena saada lajitekniistä opetusta.

Ratsastuksen erityispiirre suhteessa muihin lajeihin

Edellä kuvatusti suomalaisessa oikeuskäytännössä on otettu kantaa useissa tapauksissa liikunnan ohjauksen ja opetuksen väliseen rajanvetoon. Ratsastus on kuitenkin liikuntana hyvin erilainen suhteessa sellaisiin lajeihin, joita ihmiset voivat harjoitella milloin ja missä tahansa vapaa-ajallansa.²¹ Näiden lajien lajitekniisten ominaisuuksien harjoittelemiseksi ei tarvita välttämättä edes niihin tarkoitettuja urheilutiloja. Esimerkiksi tanssia tai kamppailulajien teknisiä harjoitteita voi tehdä kotona olohuoneessa samoin kuin golfia voi harjoitella omalla takapihalla.

Ratsastus sitä vastoin on lajina sellainen, että sitä voidaan harjoittaa alimmalla tasolla ainoastaan siihen tarkoitetuissa paikoissa, ratsastuskouluissa. Ratsastusta harrastava henkilö ei voi koska tahansa mennä ratsastamaan, sillä lähtökohtaisesti hevosia ei palveluntarjoajien toimesta vuokrata harrastajille ilman, että siihen sisältyy tietty määrä lajin tavanomaista ohjausta. Ratsastus on lisäksi vaaralliseksi luokiteltava laji, jota harrastetaan yhdessä elävän eläimen kanssa, joten sen turvallinen harrastaminen vaatii tietyn tasoista ohjausta.

Vasta sitten, kun henkilö on hankkinut riittävät taidot esimerkiksi hankkiakseen oman hevosen, voi hän siirtyä kunnolla lajitekniisten ominaisuuksien harjoittelemiseen. Ratsastuskoulutunti, sellaisena kuten Yhtiö niitä 1 tasolla tarjoaa, on alin taso harrastaa ratsastusta. Näin ollen kyseisiin palveluihin ei sisälly opetusta, jolla olisi lajin erikoisuus huomioiden vastaavaa opetuksen pääpainoa, kuin miten oikeuskäytännössä ilmenevissä tapauksissa on katsottu.²²

Ratsastuskoulutoimintaa tarjotaan pääsääntöisesti ryhmissä, mutta toisinaan oppilaita ohjataan yksittäisesti, jotta taataan turvallinen mahdollisuus liikunnan harjoittamiseen. Ratsastuskoulutoiminnassa palvelun pääpaino ei ole opetuksessa, vaan kyse on liikunnan mahdollistamasta palvelusta, joka sisältää liikunnan harjoittamiseen liittyvät käytännön järjestelyt, kuten hevoset, tarvittavat varusteet, äänentoiston sekä ratsastusalueiden käytön.

Tässä palvelukokonaisuudessa on nimenomaisesti kyse palvelusta, jossa ihmiset pääsevät harrastamaan järjestettyä liikuntaa, jossa tarkoituksena on fyysisen kunnon ja henkisen hyvinvoinnin

²¹ Kuten esim. golf, kamppailulajit, vatsatanssi tai uinti.

²² KHO 19.1.2012 T 52

parantaminen hevosen kanssa toimiessa, sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen talliolosuhteissa sekä harrastajasta riippuen tulosten saavuttaminen kilpailuissa, mikäli henkilöt itse asettavat sen henkilökohtaiseksi tavoitteeksi. Ratsastuskoulutoiminta on siten harrastusliikuntaa, jonka määrittelevät osatekijät käyvät selkeästi ilmi nimenomaisesti, kuten edellä julkisasiamiehen ratkaisuselosteessa on esitetty.

Ratsastuskoulunteihin liittyviin palveluihin sisältyy lajin erikoisuudesta, ja sen harjoittelumahdollisuuksien rajallisuudesta sekä erityispiirteistä, johtuen toisiin urheilulajeihin verrattuna enemmän lajiteknistä opetusta, ilman että sillä olisi palvelukokonaisuus huomioiden pääpaino. Näin ollen pelkkä lajiteknisyyden ei voi tehdä ratsastuskoulutoiminnasta muuta kuin nimenomaan lain tarkoittamaa palvelua, jolla mahdollistetaan liikuntaa.

KHO 21.9.2009 T 2291

Korkein hallinto-oikeus on ottanut vuonna 2009 kantaa ratsastuskoulutuntien arvonlisäverotukseen, jossa KHO nimenomaisesti katsoi, että

A:n harjoittama ohjattujen ratsastustuntien pitäminen oli arvonlisäverolain 85 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua palvelua, jolla annettiin mahdollisuus liikunnan eli ratsastuksen harjoittamiseen valvotuissa olosuhteissa. A:n oli suoritettava ohjatuista ratsastustunneista arvonlisäveroa 8 prosenttia veron perusteesta.

Tapauksessa A järjesti ratsastuskoulutunteja kaikenikäisille ja -tasoisille ratsastajille. Ratsastustunteja järjestettiin tapauksessa kahdeksalla eri tasolla tenavaryhmistä aina edistyneempiin ratsastajiin. Henkilöt osallistuivat ratsastuskoulutunneille liikunta- ja urheilumahdollisuuksien vuoksi. A ei myynyt varsinaisia valmennuksia vaan valvottuja liikuntatunteja. A:n toiminnassa ei ollut kyse kilpailuun tähtäävästä valmentamisesta, jossa opetuksella on keskeinen sija.

Tapauksessa katsottiin, että ratsastustunneilla ohjaus on keskeisellä sijalla. Ohjauksella tarkoitettiin tapauksessa sitä, että opettaja kertoo tunnin aikana ratsastajille mitä ratsastaessa saa tehdä ja mitä ei saa tehdä. Se, että tunnilla on ohjaaja, mahdollistaa sen, että kukin tunnille osallistuja voi syventää omaa ratsastustaitoaan. Pääpainon voidaan katsoa olevan tässä ohjauksessa. Kysymys oli ainoastaan ratsastuksen harrastamisesta vapaa-ajan liikuntamuotona.

Tapauksessa veroviraston kanta oli, että A:n harjoittamaan toimintaan olisi tullut soveltaa yleistä verokantaa, sillä ratsastustunneilla

pääasiallinen tarkoitus on oppia ratsastustaitoja. Veroviraston perustelut asiassa vastaavat tämän verotarkastuskertomuksen perusteluita. Korkein hallinto-oikeus päätyi kuitenkin vastoin veroviraston käsitystä katsomaan, että kyseessä oli kokonaispalvelu, jossa annetaan mahdollisuus liikunnan harjoittamiseen antamalla ratsastajalle käyttöön ratsastuskoulun hallinnassa oleva hevonen, ratsastuksessa käytettävät tilat, ratsastukseen vaadittavat vakuutukset sekä tarvittava ohjaus.

Näin ollen käsiteltävänä olevan tapauksen samankaltaisuus huomioiden ratsastuskoulutunteihin tulee kokonaisuudessaan soveltaa alennettua verokantaa.

Viimeaikainen oikeuskäytäntö liittyen ratsastuskoulutoimintaan

Verotuksen oikaisulautakunta on marraskuussa 2022 antamassaan ratkaisussa katsonut, että tässä muistiossakin käsitelty BOWA Legal Oy:n oikaisuvaatimuksessa esittämä näkemys, on oikea lain tulkinta.

Verotuksen oikaisulautakunnan päätöksessä lausuttiin yksityistunneista seuraavaa:

"Tunneilla osallistujia ohjeistetaan ratsastustunnilla tavanomaisella tasolla siltä osin kuin se on turvallisuuden kannalta tarpeellista. Osallistujille ei tarjota lajiteknistä valmennusta tai opetusta vähäistä määrää enempää."

"Myytävän palvelun arvonlisäverokäsittely ei kuitenkaan määräydy asiakkaiden mahdollisen kokemuksen perusteella vaan itse palvelun sisällöstä riippuen."

Helsingin hallinto-oikeus vahvisti päätöksellään 4005/2025 oikaisulautakunnan ratkaisun siitä, että ratsastuskoulu voi soveltaa alennettua verokantaa, kun yksityisopetuksessa annettu opastus ja ohjeistus oli luonteeltaan ratsastusharrastukseen tavanomaisesti liittyvää ohjausta. Hallinto-oikeuden mukaan merkitystä ei ollut sillä, että opettaja neuvoa yksityistunnilla vain yhtä ratsastajaa. Merkitystä ei voitu antaa myöskään ratsastajan kokemusvuosille tai kilpailuihin osallistumiselle, kun tuntien pääpaino ei ollut opetuksessa vaan kyse oli harrasteliikunnan mahdollistamasta palvelusta.

Valmennuspalvelut

Ratsastuksen valmennus

Ratsastuksessa valmennuksen tunnusmerkkinä on, että siinä ratsastus tapahtuu ratsastajan omalla tai vuokraamallaan hevosella ja palvelu kohdistuu sekä hevosien että ratsastajan valmennukseen. Tämä on hyvin suuri ero verrattuna edellä käsiteltyihin ratsastuskoulutunteihin,

joissa ei valmenneta hevosta ja ratsastajalle annetaan opetusta ennalta suunnitellun tuntisuunnitelman mukaisesti.

Valmennuksen tarkoituksena on ensisijaisesti kehittää sekä hevosta että ratsastajaa mahdollisimman suunnitelmallisesti lajitekniisten ominaisuuksien oppimiseksi. Valmennuksen ja edellä käsiteltyjen ratsastuskoulutuntien olennaisin ero on se, että valmennuspalveluissa ratsastaja ostaa Näin ollen ratsastuksen valmennus on yleisen verokannan alainen palvelu.

Hevosten valmentaminen / kouluttaminen

Hevosten valmentamiseen / kouluttamiseen liittyvistä palveluista käytetään usein nimitystä ratsutuspalvelut. Ratsutuspalvelun tunnusmerkkinä on se, että hevosen omistaja antaa siinä hevosen ammattilaiselle koulutettavaksi eteenpäin. Tällöin palvelun pääpaino on valmennuspalveluiden tarjoamisessa, jossa hevosenhoitopalvelu on liitännäinen palvelu.

Ratsutuspalveluita koskevaa arvonlisäverokysymystä on käsitelty EUT:n tapauksessa Baštová, jossa käsiteltiin laukkahevosvalmennusten myyntiä. Ratsutuspalvelut tulee käsitellä tästä syystä yhtenä jakamattomana kokonaisuutena arvonlisäverotuksessa. Näin ollen ratsutuspalveluiden myyntiä tulisi soveltaa yleistä verokantaa.

Paula Bock
OTM, LL.M, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja
Founder, Managing Partner
BOWA Legal Oy
paula@bowa.fi
+358 45 2368207